

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja

Prezes Rady Ministrów
DSP-140-9(2)/02

do druku nr 223
223-X

Warszawa, 7 maja 2002 r.

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku.

Przekazuję **stanowisko Rządu** wobec komisyjnego projektu ustawy

- o mniejszościach narodowych i etnicznych w Rzeczypospolitej
Polskiej (druk nr 223).

Jednocześnie informuję, iż Rada Ministrów upoważniła Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji do reprezentowania Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

Z wyrazami szacunku

(-) Leszek Miller

Stanowisko Rządu

do komisyjnego projektu ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (druk nr 223)

Rada Ministrów z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych w postaci projektu ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych w Rzeczypospolitej Polskiej, podzielając pogląd o zasadności i celowości wprowadzenia w życie regulacji w przedmiotowym zakresie.

Wprawdzie Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 27 i 35 wprowadziła przepisy odnoszące się bezpośrednio do praw i statusu osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych, niemniej jednak kompleksowe uregulowanie praw o charakterze społecznym i oświatowo-kulturalnym przysługujących mniejszościom zamieszkałym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zasługuje na akceptację.

Potrzeba przyjęcia ustawy regulującej przedmiotową problematykę wydaje się zasadna także i z tego względu, iż Polska przystąpiła do Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych, której stała się stroną w dniu 1 kwietnia 2001 r.

Projekt zawiera odniesienia do niemal wszystkich zasad zawartych w ww. Konwencji (uzupełnienia wymaga jedynie odniesienie do art. 3 Konwencji). Obejmuje on zatem katalog praw przysługujących mniejszościom narodowym, zakaz dyskryminacji z powodów narodowych lub etnicznych oraz zakaz asymilacji. Uznając zasadę równości obywateli, nie wyklucza możliwości prowadzenia wobec mniejszości narodowych polityki preferencyjnej, zmierzającej do wyrównywania szans. Na terenach zamieszkałych tradycyjnie lub w znacznej liczbie przez osoby należące do mniejszości narodowych projekt przewiduje możliwość traktowania języków mniejszości jako języków pomocniczych, uwzględnia także możliwość umieszczenia w językach mniejszości nazw miejscowości, organów władzy oraz ulic. Gwarantuje prawo urzędowego zapisywania imion i nazwisk zgodnie z zasadami języka ojczystego. Odrębny rozdział, poświęcony oświacie i kulturze mniejszości narodowych, zawiera regulacje związane z nauką języka i w języku ojczystym, zasady dotyczące finansowania imprez kulturalnych mniejszości narodowych oraz zadania publicznej radiofonii i telewizji. W projekcie przewidziano również powołanie Urzędu do Spraw Mniejszości

Narodowych, na którego czele stałby Prezes odpowiedzialny za realizację polityki Państwa wobec mniejszości narodowych.

Wyrażając przekonanie o potrzebie uchwalenia ustawy, o której mowa, stwierdzić należy, iż jej projekt wymaga zmian. Analizując zaproponowane w nim rozwiązania – wydaje się konieczne rozróżnienie pojęć „mniejszości narodowej” i „mniejszości etnicznej”; w tym kontekście zasadne jest przeniesienie rozróżnienia ww. pojęć z uzasadnienia do treści ustawy. Doprecyzowania wymagają także kryteria przynależności do mniejszości narodowej lub etnicznej ujęte w art. 2.

Prawa wymienione w art. 4 pkt 1, 2 i 3 oraz w art. 6 projektu są prawami zagwarantowanymi przez Konstytucję, nie ma zatem potrzeby powtarzania tych norm w projekcie ustawy.

W rozdziale 2 omawianego projektu unormowane zostały szczególnie istotne kwestie związane z używaniem języka ojczystego przez mniejszości. Art. 35 Konstytucji RP nakłada na państwo obowiązek zapewnienia realizacji praw obywatelom Polskim należącym do mniejszości, w tym także – możliwości zachowania i rozwoju własnego języka, a art. 27 – nie wyklucza możliwości używania, obok języka urzędowego – polskiego, również języka mniejszości. Aktualnie brak jest jednak unormowań, które regulowałyby zasady używania w życiu publicznym języków mniejszości jako języków pomocniczych, a niewątpliwie potrzeba w tym zakresie istnieje. Zarówno zapisy Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych, której Rzeczpospolita Polska jest sygnatariuszem, jak też niektóre traktaty dwustronne zawarte przez Polskę - potrzebę tę potwierdzają. Należy jednak zauważyć, że materia ta wymaga dużo bardziej szczegółowego uregulowania, niż zapis zaproponowany w projekcie ustawy. W art. 10 ust. 5 i 6 projektu ustawy przewiduje się, iż Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia wykaz gmin, w których można używać języka mniejszości jako języka pomocniczego oraz warunki niezbędne do wprowadzenia na terenie danej gminy języka pomocniczego. Tymczasem to z ustawy powinno wynikać, jakie warunki powinny zostać spełnione, aby w danej gminie mógł być wprowadzony język mniejszości, jako język pomocniczy, poprzez określenie katalogu przesłanek, od spełnienia których uzależniona będzie taka możliwość.

Wprowadzenie języka pomocniczego winno być uzależnione m.in. od decyzji organu gminy (rady gminy), wydanej w razie spełnienia określonych kryteriów ustawowych. Byłoby to rozwiązanie zgodne z konstytucyjną rolą samorządu terytorialnego, a ponadto gwarantowałoby przyzwolenie społeczności lokalnej na wprowadzenie, na zamieszkałym przez nie terytorium, języka pomocniczego. Koszty wynikające z wprowadzenia języka

pomocniczego (np. koszty tłumaczenia korespondencji i dokumentów w toku postępowań administracyjnych, koszty dwujęzycznych napisów urzędowych itp.) byłyby pokrywane przez decydującą się na jego wprowadzenie gminę.

Na tle art. 11 omawianego projektu ustawy należałoby zauważyć, że rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 marca 2002 r. w sprawie wypadków, w których nazwom i tekstom w języku polskim mogą towarzyszyć wersje w przekładzie na język obcy (Dz.U. Nr 37, poz. 349), stwarza możliwość tłumaczenia na język obcy określonych tekstów w instytucjach użyteczności publicznej. Nie obejmuje ono jednak tłumaczenia nazw miejscowości i ulic, dlatego w tym zakresie regulacja zawarta w art. 11 projektu, wydaje się potrzebna. Niezależnie od tego wydaje się, że powołany przepis powinien określać wprost warunki i zasady ustalania nazwy miejscowości i ulic w języku ojczystym mniejszości. Ponadto przepis ten - jak się wydaje - powinien także przesądzać o organie podejmującym w tych sprawach decyzję, a także ewentualnie wskazywać podmiot wyrażający opinię co do potrzeby w tym zakresie. Można by przewidzieć procedurę podobną jak w przypadku języka pomocniczego. Ponadto przedmiotowy przepis powinien być skorelowany z projektem ustawy o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych.

Zastrzeżenia Rady Ministrów budzi proponowany rozdział 3 projektu ustawy, wprowadzający odrębną regulację dotyczącą m.in. oświaty mniejszości narodowych i etnicznych. W ocenie Rządu ustawa o systemie oświaty uwzględnia prawa mniejszości narodowych i etnicznych, a zatem nie ma potrzeby wyodrębniania szkolnictwa mniejszości. Wydaje się nawet, że mogłoby to - wbrew intencjom projektodawców - powodować powstawanie sytuacji mimowolnej izolacji tego szkolnictwa. W przypadku odmiennej regulacji prawnej szkolnictwa mniejszości, powstawałaby z formalno-prawnego punktu widzenia bardzo złożona konstrukcja prawna, szczególnie w zakresie problematyki objętej aktami wykonawczymi (tworzenie sieci szkolnej, programów i podręczników, oceniania i promowania, ramowych planów nauczania, statusu nauczyciela itd.).

Przepisy proponowane w art. 3 pkt 6, art. 18 ust. 1 pkt 6 i art. 18 ust. 2 projektu ustawy odnoszące się do finansowania kultury, są nieprecyzyjne w porównaniu z istniejącym stanem prawnym. Niecelowe jest tworzenie instytutów kultury (art. 3 pkt 6 i art. 18 ust. 1 pkt 6), bowiem działalność kulturalna jest regulowana w ustawie o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, zaś tryb i zasady przekazywania środków z budżetu państwa reguluje ustawa o finansach publicznych. Nie jest zatem potrzebne określanie, w

drodze odrębnego rozporządzenia, zasad i trybu udzielania dotacji instytutom kultury (art. 18 ust. 2 projektu).

Ustawa wprowadza w rozdziale 4 w art. 30 ust. 1 powołanie nowego centralnego organu administracji rządowej do spraw mniejszości – Prezesa Urzędu do Spraw Mniejszości Narodowych. Wyraża się sprzeciw wobec powołania tego organu. Wydaje się, iż wystarczającym byłoby ustawowe wzmocnienie pozycji Zespołu do Spraw Mniejszości Narodowych oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, który w ramach Rządu odpowiada za sprawy mniejszości narodowych.

Należy mieć również na uwadze, iż rozwiązania prawne przyjęte w projekcie ustawy spowodują dodatkowe skutki dla budżetu państwa, które nie zostały przewidziane w projekcie budżetu na 2002 r. Dotyczy to zwłaszcza sugestii pokrywania przez Skarb Państwa kosztów związanych z używaniem języka pomocniczego (art. 10 projektu) oraz powołaniem Prezesa Urzędu do Spraw Mniejszości Narodowych i utworzeniem Urzędu do Spraw Mniejszości Narodowych (art. 20 i 23 projektu ustawy).

Reasumując, raz jeszcze należy stwierdzić, iż ze względu na potrzebę regulacji spraw związanych z podtrzymywaniem i rozwojem tożsamości narodowej lub etnicznej mniejszości oraz konieczność dostosowania prawa polskiego do zasad zawartych w cyt. wyżej Konwencji projekt ustawy zasługuje na poparcie. Jednakże niezbędne jest dokonanie w nim pewnych zmian tak merytorycznych, jak i legislacyjnych.

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 13 maja 2002 r.

Cena 0,30 zł + 22% VAT

